

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор, голова Вченої ради

Наталя ФАЛЬКО

«23» червня 2026 р.

ПОЛОЖЕННЯ

**про виробничу (педагогічну) практику
здобувачів третього рівня вищої освіти
в Мелітопольському державному педагогічному університеті
імені Богдана Хмельницького**

П-44-42-54-2026

Редакція 02

Ухвалено Вченою радою Університету
від «23» червня 2026 року, протокол
№ 17

Уведено в дію з «23» червня 2026 року
наказом від «02» червня 2026 року
№ 37/01-05

Цей документ є об'єктом права
інтелектуальної власності Університету.
Розповсюдження без письмового дозволу
Університету забороняється.

Запоріжжя
2026

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 2

ЗМІСТ

1.	Загальні положення	3
2.	Мета та завдання виробничої (педагогічної) практики	4
3.	Компетентності здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, що формуються під час практики	6
4.	Організація і порядок проведення виробничої (педагогічної) практики	7
5.	Права та обов'язки здобувачів ступеня доктора філософії під час виробничої (педагогічної) практики	10
6.	Права та обов'язки керівників педагогічної практики	11
7.	Облікова та звітна документація здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії з виробничої (педагогічної) практики	12
8.	Прикінцеві положення	13
	Додатки	14

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 3

1. Загальні положення

1.1. Положення про проведення виробничої (педагогічної) практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – Положення) визначає порядок організації, проведення та зарахування педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у процесі їхньої підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького (далі – Університет).

1.2. Це Положення розроблено у відповідності до Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького.

1.3. Виробнича (педагогічна) практика входить до освітньої складової освітньо-наукових програм підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії та проходить в межах науково-дослідної роботи. Проходження практики входить до обсягу кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

1.4. Основними умовами ефективності практики є: теоретична обґрунтованість, освітній і виховний характер, комплексний підхід до змісту та організації.

1.5. Відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії на практику передбачено 90 годин, з яких:

- ознайомлення з нормативними документами, що регламентують освітній процес у закладах вищої освіти, кафедр і науково-педагогічних працівників (8 годин);

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 4

- підготовка навчально-методичних матеріалів до проведення аудиторних занять з навчальних дисциплін (42 години);
- відвідування навчальних занять та складання аналізів відвіданих навчальних занять (16 годин);
- проведення аудиторних занять із застосуванням підготовлених методичних матеріалів 12 годин);
- участь у наукових, методичних та організаційних заходах кафедри (засідання кафедри, методичні семінари, наукові конференції, обговорення освітніх проєктів тощо) (4 години);
- підготовка звітних матеріалів та підсумкових документів практики (8 годин).

1.6. Для аспірантів, які працюють на кафедрі, виробнича (педагогічна) практика може бути перезарахована рішенням кафедри. Обов'язковими умовами для такого перезарахування є надання позитивної характеристики з кафедри, на якій працює аспірант, а також подання повного пакету звітної документації, передбаченого цим Положенням.

1.7. Даний документ входить до складу основної нормативної бази Університету та розміщений в електронному доступі в межах системи управління якістю діяльності закладу.

2. Мета та завдання виробничої (педагогічної) практики

2.1. У процесі здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії здобувач має виконати всі вимоги освітньо-наукової програми. А саме, здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності; оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності; провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення та

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 5

захистити дисертацію.

2.2. Виробнича (педагогічна) практика є важливим елементом в освітньо-науковій діяльності здобувача ступеня доктора філософії та передбачає безперервність і послідовність її проведення для формування достатнього рівня практичних компетентностей.

2.3. Метою педагогічної практики майбутніх докторів філософії є набуття практичних навичок та досвіду викладацької роботи, опанування нових вмінь у навчально-методичній роботі, необхідних для викладання дисциплін за профілем своєї спеціальності у закладах вищої освіти після отримання освітньо-наукового рівня доктор філософії.

2.4. Основні завдання виробничої (педагогічної) практики:

- формування та розвиток професійно-педагогічних навичок та умінь викладача вищої школи, зокрема, оволодіння комунікативними компетентностями, необхідними для якісного проведення лекцій, ведення семінарських і практичних занять, застосування новітніх технологій навчання та сучасного обладнання;
- аналіз та використання інноваційних методів навчання;
- освоєння здобувачами сучасних практичних методик проведення різних видів навчальних занять;
- практичне застосування механізмів вибору та використання ефективних прийомів та методів навчання та контролю за навчальною діяльністю студентів;
- виховання творчого, дослідного підходу до педагогічної діяльності;
- формування потреб в підвищенні своєї наукової та науково-педагогічної кваліфікації;
- опанування навичками та вмінням виконувати навчально-методичну роботу викладача ЗВО.

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 6

- розвиток практичних умінь залучати студентів до науково-дослідної роботи в контексті реалізації концепції «навчання через дослідження».

3. Компетентності здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, що формуються під час практики

3.1. Виробнича (педагогічна) практика здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спрямована на формування здатності здійснювати науково-педагогічну діяльність за відповідною спеціальністю у закладах вищої освіти, а також на розвиток наступних навичок та компетентностей:

універсальні:

- здатність формувати предметні знання та практичні вміння;
- здатність до критичного аналізу та обґрунтованої оцінки результатів; вміння генерувати нові ідеї та готовність до використання сучасних науково-методичних підходів у професійній діяльності;
- уміння формувати стратегії особистого та професійного зростання;
- готовність до самостійного прийняття рішень у складних умовах із відповідальністю за результат;
- здатність ефективно працювати з інформаційними ресурсами, та критично осмислювати інформацію;

загальнопрофесійні:

- володіння знаннями з філософії та стратегії розвитку освіти;
- уміння розробляти комплексне методичне забезпечення навчальних дисциплін;
- здатність оцінювати рівень підготовки студентів (здобувачів);
- підтримання стійкого інтересу до дисципліни з боку здобувачів вищої освіти;

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 7

фахові:

- здатність до педагогічного мислення;
- володіння комплексом навичок педагогічної майстерності;
- здатність до моделювання інноваційного освітнього середовища;
- здатність представляти результати експериментальних досліджень науковій спільноті у вигляді наукових статей, доповідей, мультимедійних презентацій, відповідаючи прийнятим стандартам і форматам професійної спільноти;

науково-педагогічні:

- уміння професійно виконувати освітню, наукову, методичну та організаційну роботу у сфері вищої освіти;
- здатність до створення власного підходу до побудови й проведення різних форм навчальних занять (лекцій, семінарів, лабораторних та практичних), із дотриманням принципів академічної доброчесності та педагогічної доцільності.
- здатність розширювати складові професійного саморозвитку, ефективно використовуючи свої природні якості: комунікабельність, емпатію, рефлексивність, креативність та організаційні здібності; а також якості, що формуються в процесі професійної діяльності та життєвого досвіду: вимогливість, справедливість, професійну спрямованість та педагогічну готовність до саморозвитку.

4. Організація і порядок проведення виробничої (педагогічної) практики

4.1. Організаційно-методичну координацію та інформаційний супровід проходження здобувачами практики здійснює відділ аспірантури та докторантури Університету.

4.2. На підставі графіка навчального процесу та термінів проходження виробничої (педагогічної) практики визначених навчальним планом відповідної

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 8

ОНП, відділ аспірантури та докторантури формує проєкт наказу про проходження Практики, у якому зазначаються терміни проходження практики, кафедри, керівники Практики, граничні терміни подачі звітних документів.

4.3. Організацію практики та загальний контроль за її проходженням забезпечують базові кафедри.

4.4. Базою практики визначається випускова кафедра за відповідною спеціальністю.

4.5. Здобувач може частково виконувати програму практики на іншій кафедрі Університету, якщо тема дисертації є дотичною до напрямку діяльності відповідної кафедри, з метою забезпечення ефективного виконання завдань практики та поглиблення наукових досліджень. Це здійснюється на підставі звернення наукового керівника та погоджується рішенням кафедри, оформленим протоколом її засідання.

4.6. Випускова кафедра забезпечує навчально-методичний супровід практики, зокрема розроблення робочої програми, підготовку методичних рекомендацій та інших навчально-методичних матеріалів.

4.7. Робоча програма практики є основним навчально-методичним документом для здобувачів вищої освіти та керівників практики. Її зміст повинен відповідати цьому Положенню, рішенням Вченої ради Університету, вимогам нормативної бази Університету, стандарту вищої освіти (за наявності) та змісту освітньо-наукової програми. На підставі цього Положення випускові кафедри розробляють робочі програми та методичні рекомендації щодо проходження практики з урахуванням специфіки спеціальностей, виробничих потреб і можливостей баз практики.

4.8. Терміни проходження практики та її зміст зазначаються в освітньо-науковій програмі.

4.9. Кількість годин на всі види робіт, які виконує аспірант/здобувач у період виробничої (педагогічної) практики, складає 3 кредити ЄКТС – 90 годин

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 9

(50 аудиторних годин та 40 годин самостійної роботи).

4.10. Керівником практики, як правило, призначається керівник наукового дослідження здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Загальне керівництво практикою покладається на завідувача кафедри.

4.11. У разі неможливості здійснення керівництва практикою науковим керівником дисертаційного дослідження керівником практики може бути призначений інший науково-педагогічний працівник кафедри, який має відповідний науково-педагогічний досвід. Така заміна можлива у випадках: тимчасової відсутності наукового керівника (відрадження, відпустка, академічна відпустка, тривала хвороба, мобілізація або інших обґрунтованих організаційних обставин) за рішенням завідувача кафедри.

4.12. Безпосередній керівник практики зобов'язаний:

- забезпечувати чітку належну організацію, планування та облік результатів проходження практики;
- надавати здобувачеві організаційну та методичну допомогу щодо підготовки індивідуального плану проходження практики (Додаток 1), звіту про практику, а також планів-конспектів проведення занять;
- створювати необхідні умови для виконання програми практики та індивідуального плану її проходження у повному обсязі;
- здійснювати оцінювання результатів проходження практики відповідно до вимог цього Положення;
- інформувати кафедру про хід проходження практики та доповідати про її результати на засіданнях кафедри;
- брати участь у проведенні настановчого інструктажу перед початком практики;
- у разі порушення практикантом дисципліни, невиконання ним своїх обов'язків або виникнення конфліктних ситуацій письмово (рапортом або заявою) повідомляти про це завідувача кафедри.

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 10

4.13. Етапи проведення виробничої (педагогічної) практики містять:

- настановну конференцію у форматі засідання кафедри (отримання завдань, рекомендацій та форми звітності);
- складання індивідуального плану проведення практики та затвердження його на засіданні кафедри;
- планування, викладання та аналіз результатів власної професійної діяльності;
- підготовку та подання звіту про проходження практики;
- обговорення та презентацію результатів практики на кафедрі;
- отримання заліку.

4.14. Оцінка результатів проходження практики, надана керівником практики, має рекомендаційний характер. Підсумкову оцінку визначає кафедра на підставі публічного звіту здобувача та поданих звітних матеріалів, засвідчених керівником практики.

5. Права та обов'язки здобувачів ступеня доктора філософії під час виробничої (педагогічної) практики

5.1. Здобувач, який проходить педагогічну практику, має право:

- ознайомлюватися з навчально-методичними матеріалами кафедри;
- звертатися за консультаціями до керівника педагогічної практики;
- відвідувати заняття науково-педагогічних працівників кафедри з метою вивчення методики викладання дисципліни;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення організації та порядку проведення практики.

5.2. Здобувач, який проходить педагогічну практику, зобов'язаний:

- ознайомитися з нормативно-правовими актами, що регулюють організацію освітнього процесу в Університеті;
- виконувати завдання програми педагогічної практики;

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 11

– демонструвати відповідальність, ретельність, сумлінність, ініціативність, організованість і дисциплінованість під час виконання завдань практики;

– своєчасно та належним чином вести обліково-звітну документацію з педагогічної практики;

– брати участь у навчальній, науковій та організаційній діяльності кафедри (засідання кафедри, методичні семінари, наукові заходи), а також представляти кафедру на рівні Університету;

– звітувати про результати проходження педагогічної практики на засіданні кафедри та подавати індивідуальний план і звіт про практику до відділу аспірантури та докторантури.

5.3. Здобувач, який не виконав виробничу (педагогічну) практику, вважається таким, що не виконав індивідуальний навчальний план та підлягає відрахуванню.

6. Права та обов'язки керівників педагогічної практики

6.1. Загальне керівництво та контроль за проходженням педагогічної практики здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії покладається на завідувача кафедри, за якою закріплений даний здобувач.

6.2. Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням індивідуального плану педагогічної практики здійснюється науковим керівником, який:

– відповідає за належну організацію та облік результатів проходження педагогічної практики;

– забезпечує відповідні умови для повноцінного виконання індивідуального плану педагогічної практики здобувача;

– визначає навчальні дисципліни та академічні групи для

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 12

проходження педагогічної практики здобувачем;

- забезпечує контроль за виконанням здобувачем/аспірантом професійних обов'язків, у разі виявлення недоліків в організації практики вживає відповідних заходів;
- сприяє інтеграції здобувача у навчально-наукову діяльність кафедри та надає методичну підтримку під час практики;
- здійснює об'єктивне оцінювання результатів проходження виробничої (педагогічної) практики.

7. Облікова та звітна документація здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії з виробничої (педагогічної) практики

7.1. По завершенні виробничої (педагогічної) практики здобувач вищої освіти представляє звіт про її результати на засіданні кафедри у встановленому форматі.

7.2. До захисту допускаються здобувачі, які повністю виконали індивідуальний план проходження практики та надали повний пакет документів, передбачених цим Положенням.

7.3. Звітна документація з виробничої (педагогічної) практики регламентує зміст підготовки здобувачів на кожному етапі, визначає ключові вимоги до результатів та встановлює порядок підсумкового контролю відповідно до критеріїв оцінювання, визначених Положенням.

7.4. До звітної документації належать:

- 1) індивідуальний план проходження практики (додаток 1);
- 2) загальний звіт про проходження практики з переліком видів діяльності та виконаної роботи, який містить характеристику наукового керівника практики та рекомендації щодо вдосконалення (додаток 2);
- 3) комплект дидактичних матеріалів та методичних розробок здобувача, що демонструють набуті компетентності та практичні навички

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 13

(додаток 3).

7.5. У десятиденний термін після завершення виробничої (педагогічної) практики здобувач подає належним чином оформлену звітну документацію на кафедру для обговорення та затвердження.

7.6. За результатами обговорення звіту проводиться підсумковий контроль у формі заліку з виставленням загальної оцінки, яка фіксується в протоколі засідання кафедри та заліковій відомості.

7.7. Після підсумкового контролю звітна документація разом із витягом із протоколу засідання кафедри подається до відділу аспірантури та докторантури.

8. Прикінцеві положення

8.1. Це Положення набирає чинності з дня його ухвалення Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та введення в дію відповідним наказом ректора.

8.2. Зміни та доповнення до цього Положення вносяться за рішенням Вченої ради Університету, яке затверджується наказом ректора.

Відповідальні за укладання
Положення

Олена ДОЛИННА

Погоджено
Провідний юрисконсульт

Наталія ПРЕДМЕСТНИКОВА

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 14

Додаток 1 до Положення

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

(П.І.Б.)

(назва кафедри, на якій проходить практику)

У період з _____ по _____

Місце практики _____

(назва університету)

Керівник _____

(П.І.Б., посада, вчене звання, науковий ступінь)

№ з/п	Заплановані заходи	Термін виконання	Відмітка про виконання (власноруч)

Підпис аспіранта _____

Підпис керівника _____

Затверджено на засіданні кафедри _____, протоколом № ____ від _____ року.

У щоденник практики заносяться всі заходи, пов'язані з проходженням виробничої (педагогічної) практики, інші види робіт (робота в бібліотеці, консультації з керівником тощо).

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 15

Додаток 2 до Положення

Факультет _____

Кафедра _____

**ЗВІТ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ**

(П.І.Б. аспіранта)

(П.І.Б. керівника)

За період практики було виконано наступні роботи:

№	Тема лекції / семінарського (лабораторного) заняття, на якому був присутнім практикант	П.І.Б. викладача, або іншого практиканта, які проводили заняття	Факультет, курс, група	Дата	Підпис керівника

№	Тема лекції чи семінарського (лабораторного) заняття	Факультет, курс, група	Оцінка	Дата	Підпис керівника

Рекомендації по вдосконаленню організації та проведення виробничої (педагогічної) практики:

1. Позитивні моменти в організації та змісті практики.

2. Негативні моменти в організації та змісті практики.

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 16

3. Побажання та рекомендації щодо покращання й організації та змісту практики.

Дата

(підпис аспіранта)

Керівник практики

(підпис керівника)

Затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від _____

МОН України	Положення про виробничу (педагогічну) практику здобувачів третього рівня вищої освіти	П-44-42-54-2026	
		Редакція 02	
МДПУ імені Богдана Хмельницького		Аркушів 17	Аркуш 17

Додаток 3 до Положення

**КОМПЛЕКТ ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ
ТА МЕТОДИЧНИХ РОЗРОБОК,
що включено до індивідуального звіту про виробничу (педагогічну) практику**

(П.І.Б.)

(назва кафедри, на якій проходить практику)

№	Назва документів	Кількість
1.	Конспекти лекцій	2
2.	Методичні розробки до семінарського (лабораторного) заняття	2
3.	Рецензія на лекцію	1
4.	Рецензії на семінарські (лабораторні) заняття	2
5.	Конспект виховного заходу	1
6.	Конспект позааудиторного заходу з предмету, що викладається	1

Підпис аспіранта _____